

בס"ד, ל' כסלו התשפ"ו

זבחים צ"ז – זמני מריקה ושטיפה, דיני תערובת קדשים, ודיני קדשים בלימוד אחד מהשני

שאלות:

1. שימי שחט שלמים ביום הראשון של חוה"מ על מנת לאכול אותם ביום החמישי, האם הם פיגול?

זמני המריקה והשטיפה

הגמרא דנה במחלוקת התנאים במשנה לגבי זמן המריקה והשטיפה, ואופן השטיפה.

○ **רבי טרפון** אמר שאם ישל חטאת בכלי נחושת מתחילת הרגל, הוא יבשל בו כל הרגל בלי מריקה ושטיפה, ורק בסוף ימרק וישטוף. הסיבה היא שהפסוק אומר לגבי קרבן פסח: "וּפְנִיתָ בַבֶּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאַהֲלֶךָ", וזה מלמד שהכתוב עשאו לכולן בקר אחד (כל ימי החג נחשבים כיום אחד לעניין הנותר).

▪ **רב אחדבוי בר אמי** מקשה על הלימוד הזה: אם ככה, למה **רבי טרפון** חושש לדין פיגול בתוך הרגל, כמו שמוכח מברייתא **שרבי נתן** אמר **שרבי טרפון** אמר את דבריו רק לעניין מריקה ושטיפה.

▪ לכן **רב נחמן** בשם **רבה בר אבוה** מתרץ אחרת, שכל יום ויום של הרגל **נעשה גיעול לחבירו**, כי תמיד מבשלים קורבן חדש באותו הכלי לפני סוף זמן האכילה של מה שבושל קודם, ולכן זה נחשב הגעלה (וככה הבלוע בכלי הוא לא נותר).

○ **חכמים** אומרים שכשעובר **זמן האכילה** של הקדשים שבושלו הוא חייב למרק ולשטוף. ו**רבי יוחנן** בשם **אבא יוסי בן אבא** מקור: מהפסוק שאומר "וּמִרְקָ וְשֹׁטֵף" ואחריו כתוב: "כֹּל זָכָר בְּכֹהֲנִים יֹאכֵל", שהכוונה בסמיכות הפסוקים שכשנגמר זמן האכילה הוא ממרק ושוטף.

○ מחלוקת בברייתא על אופן השטיפה:

▪ **רבי** אומר: מריקה ושטיפה שניהם בצונן (קרים).

▪ **חכמים** אומרים: מריקה בחמין, ושטיפה בצונן. כמו הדין בגיעולי עובדי כוכבים שצריך הגעלה בחמין. **רבי** לעומת זאת לא מדבר על הגעלה, אלא על **מריקה ושטיפה שאחרי ההגעלה**, ששניהם בצונן.

▪ **חכמים** מקשים: אם ככה (שמריקה ושטיפה זהים), למה הפסוק שינה את הלשון והוא לא כתב "מורק מורק" או "שוטף שוטף"? מכאן לומדים שמריקה בחמין ושטיפה בצונן. **רבי** מתרץ שהשינוי נועד לומר שמריקה כמו מריקת הכוס (מבפנים) ושטיפה כמו שטיפת הכוס (מבחוץ).

2. בשר חטאת התערב ובושל עם בשר שלמים, מתי צריך למרק ולשטוף את סיר הבישול?

דיני תערובת קל וחמור (משנה וגמרא)

המשנה מביאה דין תערובת של קדשים עם חולין, או קדשי קדשים עם קדשים קלים.

- **דין תערובת (משנה):** אם בישל בקדירה אחת קדשים וחולין, או קדשי קדשים וקדשים קלים, ויש בהן בנותן טעם:
  - הדין של הרכיב הקל בתערובת שהוא **נאכל כמו החמור** (למשל, נאכלים בתוך העזרה ליום ולילה).
  - המשנה אומרת שהם לא טעונין מריקה ושטיפה (בסוף זמן אכילת החמורים אלא בסוף זמן אכילת הקלים) ולא פוסלים במגע (אם הקלים נפסלו ובשר אחר בלע מהם).
- המשנה מביאה עוד דין: שרקיך שנגע ברקיך (פסול בכשר), או חתיכה בחתיכה – נאסר רק החלק שבלע ולא הכל.
- הגמרא **מקשה** על הסיפא של המשנה: אם ככה שיש נותן טעם והקלים נאכלים כחמורים, למה **לא** טעונין מריקה ושטיפה?
  - לכן הגמרא מתקנת את המשנה: שאם יש בהן בנותן טעם – הקלים נאכלים כחמורים, וטעונין מריקה ושטיפה ופוסלין במגע (שאפילו אם הקלים כשרים והחמורים פסולים, הקלים הופכים להיות כחמורים לפסול את מה שנוגע בהם). אבל אם אין בהן בנותן טעם – הקלים לא נאכלים כחמורים, ולא טעונין מריקה ושטיפה, ולא פוסלין במגע.
- הגמרא **שואלת**: גם אם קדשי הקדשים (שהם המועטים בתערובת) לא צריכים מריקה ושטיפה כי הם בטלים, למה קדשים קלים לא צריכים מריקה ושטיפה בסוף זמן האכילה היותר ארוך של הקדשים הקלים?
  - **אביי מתרץ**: המשנה אמרה שלא טעונין כדין קדשי קדשים, אבל קדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה (בזמן שלהם).
  - **רבא מתרץ**: המשנה הזו היא שיטת **רבי שמעון**, שאומר שקדשים קלים לא טעונין מריקה ושטיפה בכלל.
  - הגמרא **שואלת** לשיטת **אביי** למה המשנה צריכה ללמד על תערובת קדשים וחולין וגם על תערובת קדשי קדשים וקדשים קלים (הרי זה אותו דין), והגמרא **מתרצת** שצריכים ללמד את שניהם, כדי שלא נחשוב: שדווקא חולין מבטלים קדשים כי הם לא מינם, או לחילופין שדווקא קדשים מספיק חזקים לבטל קדשים אחרים אבל חולין אולי לא.

3. בשר שלמים נגע בבשר חטאת שיצא מחוץ לעזרה האם אפשר לאכול את השלמים?

נגיעה ובליעה בקדשים

הגמרא מביאה ברייתא שדנה בדין בליעה בקדשים,

- הברייתא דורשת את הפסוק "כֹּל אֲשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ".
  - מהמילה "בְּבִשְׂרָה" היא לומדת עד שיבלע בבשרה (שהנגיעה לבדה לא פוסלת, אלא צריך בליעה). וגם שאין בליעה בגידין, עצמות, קרניים וטלפיים.
  - מכך שכתוב "יִגַע" לומדים שלא כל החתיכה נפסלת, אלא צריך לחתוך את מקום הבליעה כי רק מקום המגע והבליעה נפסל.

והברייטא מסבירה ש"יקדש" משמע שיהיו דיניו כמוה (כמו החטאת): אם החטאת פסולה – גם מה שבלע יפסל. אם החטאת כשרה – מה שבלע יאכל כחמור שְׁבֵה (למשל, רק ליום ולילה כחטאת).

הגמרא שואלת: למה מצוות עשה לאכול את הקדשים הכשרים (כמו שלומדים מהפסוק: "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲנֹשֶׁר כָּפַר בָּהֶם"), לא דוחה את מצוות לא תעשה שאסור לאכול קדשים פסולים (כמו שהגמרא לומדת בפסחים מהפסוק: "לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הוּא").

רבא מתרץ: אין עשה דוחה את לא תעשה **שבמקדש**. הוכחה לזה מקרבן פסח: "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בו". **רבי שמעון בן מנסיא** אומר שהאיסור שבירה הוא על כל עצם. למה לא נשתמש ב"עשה" של אכילת הפסח כדי לשבור את העצם ולאכול את המוח? אלא אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש.

רב אשי מתרץ: המילים "כֹּל אֲנֹשֶׁר יִגַע בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ" זה עשה. ולפי הכלל, העשה של אכילת קדשים לא דוחה עשה ולא תעשה, את העשה של "יקדש" ולא תעשה שאסור לאכול קדשים פסולים.

4. מוטי רוצה לשחוט קרבן תודה באבן צור, זה מותר?

לימוד דיני קדשים אחד מהשני

הגמרא דנה בלימוד דינים משותפים לכל הקרבנות, בהמשך ללימוד שחטאת מקדשת בבליעה את מה שנוגע בבשרה.

הגמרא שואלת מאיפה לומדים את דין קידוש בבליעה לשאר קדשים?
שמואל בשם **רבי אליעזר** אומר שזה נלמד מהפסוק שבו הוקשו כל הקדשים זה לזה: "זֹאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֶאֱשֶׁם וְלְמִלֻּאִים וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים".

הפסוק הזה מלמד על כל הקרבנות שמופיעים בו, מה לומדים מכל אחד על האחרים:

לימוד מעולה: "לְעֹלָה" מלמד שכמו עולה טעונה סכין לשחיטה, כל בהמת זבחים טעונה סכין. והמקור לסכין בעולה: הוא מעקידת יצחק: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהֶם אֶת יְדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמֶּאֱכָלֶת", ושם מדובר על עולה.

לימוד ממנחה: הפסוק אומר "**לְמִנְחָה**" – כמו שמנחה לא נאכלת אלא לזכרי כהונה, גם כל הקרבנות בפסוק לא נאכלים אלא לזכרי כהונה. והגמרא מדייקת שהלימוד נצרך רק לשלמי ציבור (כבשי עצרת) ששם הדין לא נאמר במפורש ויש מחלוקת תנאים מאיפה לומדים את הדין לגביהם, ולדעה אחת זה נלמד מכאן.

לימוד מחטאת (בליעה): כמו חטאת מקדשת בבלוע (דבר הנוגע בה יקדש), אף כל הקרבנות מקדשות בבלוע. והגמרא ממשיכה לדרוש את הפסוק הזה בדף הבא.